

Melkveehouderij moet aanpak via voerspoor serieus nemen om ingrijpen overheid te voorkomen, diervoedersector neemt zijn verantwoordelijkheid

Fosfaatreductie op stoom

Het is vijf voor twaalf voor de Nederlandse melkveehouderij.

Als het niet lukt om de aanvoer van fosfor via veevoer met tien procent te reduceren, staat verlenging van de derogatie op het spel. Intussen voert ook de zuivelindustrie de druk op.

tekst Tijmen van Zessen

Onnodig hoge gehalten aan stikstof en fosfor in het rantsoen van melkkoeien zorgen ervoor dat er onnodig veel stikstof en fosfaat in mest terecht komt. Een ongewenste situatie. Nederland heeft hierdoor het mestproductieplafond drie jaar op rij overschreden. Dit plafond hangt samen met de derogatieafspraken en ligt op 173 miljoen kilo fosfaat voor de totale veestapel in Nederland.

Staatssecretaris Henk Bleker benadrukte in zijn brief over het toekomstige mestbeleid dan ook het belang van het omlaag brengen van de fosfaat- en stikstofexcretie van de veestapel. Niet alleen vanwege het risico dat de derogatie op de tocht komt te

staan, maar ook om de druk op de mestmarkt te verlagen. Die druk neemt toe doordat de fosfaatgebruiksnormen de komende jaren dalen.

Bleker hecht eraan dat het initiatief van LTO Nederland en de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) tot concrete resultaten leidt. In april startten deze partijen een vrijwillige aanpak om via het zogeheten voerspoor de uitstoot van fosfaat met 20 miljoen kilo te reduceren: in 2011 met 10 miljoen kilo en vóór 2013 nog eens met 10 miljoen kilo. De varkenshouderij en de melkveehouderij nemen elk een helft voor rekening.

Afgelopen juni had een groot aantal diervoederleveranciers zich bij het initiatief aangesloten door ondertekening van het 'Convenant verlaging fosfaatpro-

ductie via rundveevoeders'. Hierin staan afspraken om, ten opzichte van 2009, de aanvoer van fosfor in rundveerantsoenen met tien procent te reduceren. Bij dit convenant is ruim 90 procent van de landelijke rundveevoederproductie aangesloten.

P-toets laagdrempelig

Met nog krap drie maanden voor de boeg dringt de vraag zich op hoever het met de ambities van Nevedi en LTO staat. 'We zijn op stoom', verzekert Nevedi-directeur Henk Flipsen. 'Nu negentig procent van de veevoerbedrijven actief meedoet om de fosfaatproductie te verlagen, verplaatst het gesprek zich naar de keukentafel van de veehouders. De bedrijven die deelnemen aan bedrijfsspecifieke excretie, bex, sturen al op fosforefficiëntie. Zij mogen meer mest op het land brengen als ze aantonen efficiënter om te springen met fosfor. Een dergelijke prikkel ontbreekt nog bij de extensieve bedrijven.

LTO-melkveehouderijvoorman Kees Romijn onderschrijft dit: 'Toch profiteren ook extensieve bedrijven van derogatie en een gunstige fosfaatsnorm. We mogen hen er dus wel op aanspreken, iedereen in de keten is verantwoordelijk.'

Om het voor extensieve bedrijven aantrekkelijker te maken om te sturen op fosforefficiëntie, introduceren Nevedi en LTO deze maand de zogeheten P-toets, die laagdrempeliger is dan bex. De P-toets is een computerprogramma dat eenvoudig inzichtelijk maakt hoe een bedrijf omspringt met fosfor en welke maatregelen een betere benutting kunnen bewerkstelligen. 'Extensieve bedrijven kunnen het best overschakelen op een brok met minder fosfor. Fosfaatreductie via het voerspoor is op de korte termijn de goedkoopste en eenvoudigste manier', weet Romijn.

Voerfirma's steken nek uit

De voorlopige resultaten van de fosfaatuitstoot over de eerste helft van 2011 komen binnenkort beschikbaar. Spannen de cijfers, want de fosfaatexcretie was vorig jaar, na jaren van daling, weer gestegen (zie illustratie). Volgens het CBS komt dat vooral door de inzet van fosforrijkere voeders. Een nieuw product als tarwegistconcentraat bevat bijvoorbeeld veel fosfor. 'De geluiden zijn dat de verlaging dit jaar nog minimaal is', zegt Arno Oostdam, commercieel directeur Agrifirm.

Veevoerleveranciers timmeren echter flink aan de weg als het gaat om de aanpak van fosfaatreductie. Agrifirm betaalt onder het motto 'no cure no P' de helft van het gewasonderzoek aan hun klanten terug op het moment dat er met bex geen voordeel te behalen valt. Net als veel andere voerfirma's neemt Agrifirm speciale voeders met lage fosforgehalten in het assortiment op. Hiermee is vol-

gens Agrifirm een fosfaatreductie tot 25 procent haalbaar.

Op dit moment maken 1100 Agrifirm-klanten gebruik van dit soort voeders, een verdubbeling ten opzichte van 2010. Ook in de overige voedermiddelen, inclusief vochtrijke voeders, verlaagt Agrifirm de fosforgehalten. 'Daarmee komen we voor het hele assortiment op tien procent verlaging', stelt Oostdam. Zijn collega Hendrik Arends, manager verkoop rundveehouderij, vult hem aan: 'Daarnaast werken we voortaan met een rantsoenberekening die rekening houdt met de fosforbenutting. Door rantsoenen te optimaliseren op de netto fosforbehoefte is op bruto fosforgehalten te besparen zonder de grens van tekorten te overschrijden.'

Dweilen met de kraan open

Ook voerfirma's De Heus, De Samenwerking en Hendrix UTD zetten hun kaarten op fosfaatreductie. De Samenwerking verwacht dat in 2012 ruim tachtig procent van de klanten deelneemt aan bex. Daarnaast heeft het bedrijf voor de prestatie- en profijtvoeders maximum fosforniveaus vastgesteld. De Heus ziet dit jaar een stijging van zeventig procent in het gebruik van de fosforarmere 'bexvoeders'. René Knook wijst erop dat maatwerk noodzakelijk is. 'Het is wel zaak om de dve-dekking te halen. Fosforarme voeders zijn vaak armer aan eiwit, het gaat om het totaalrantsoen. Een rantsoen met mais en een heel droge graskuil heeft een eiwitbron nodig die snelheid brengt. Dan kom je al snel uit bij lupinen of raapschroot.'

Onder het 'Convenant verlaging fosfaatproductie via rundveevoeders' ontbreekt de handtekening van de Overleggroep Producenten Natte Voeders (OPNV). Nevedi ziet dat nog wel als een zorgpunt. Veehouders kunnen buiten de fosfoeraanvoer uit krachtvoer ongehinderd fosforrijke bijproducten aanvoeren. Er zijn evenmin afspraken om ook via ruwvoer tot een fosforreductie te komen. Nevedi-directeur Flipsen: 'Het is dweilen met de kraan open op het moment dat een veehouder een bijproduct koopt dat rijk is aan fosfor. LTO kan ons niet garanderen dat haar achterban op totaalrantsoenniveau tien procent reductie realiseert.' Het valt echter niet mee om in de melkveehouderij op rantsoenniveau afspraken te maken, reageert Romijn. 'De variatie in rantsoensamenstelling is groot op melkveebedrijven. Zeventig procent van het voer is ruwvoer. Er zijn bedrijven met honderd procent gras en honderd procent mais.'

Romijn vindt wel dat ook de OPNV zijn verantwoordelijkheid moet nemen. 'Ik constateer dat OPNV alleen verantwoordelijkheid wil nemen voor het economisch belang van de producenten van natte voeders. Op die manier krijg je als sector vroeg of laat de bal terug.'

Een aantal vochtrijke voeders wordt door hoge fosforgehalten minder aantrekkelijk. Wim Thielen, secretaris van de OPNV, vindt de aantijging onterecht. 'Wij zijn niet benaderd bij de totstandkoming van het convenant. Bovendien vinden we dat de verantwoordelijkheid juist bij de veehouders zelf ligt. Een veehouder die voldoende land heeft, moet je vrij

Fosfaatreductie

Uitstoot van fosfaat daalt door afname veestapel en mestbeleid

laten in zijn keuze om fosforrijke producten te kopen.'

Thielen wijst erop dat producenten van natte veevoeders tijdig inspelen op actuele en toekomstige marktvragen. De branche van vochtrijke voeders zit niet stil. Recent kondigde producent Beuker aan het fosforgehalte van Corngold met tien procent te hebben teruggebracht. Bonda, onderdeel van Agrifirm, start een onderzoek naar technieken die fosfor uit bijproducten filteren. Verder investeert Bonda in een mengerij om vanaf 2012 vochtrijke voeders bij te

mengen en zo lagere fosforgehalten te verkrijgen.

Leveringsvoorwaarden zuivel

Wat nu als ondanks alle goede bedoelingen de fosfaatexcretie maar niet wil zakken? Staatssecretaris Bleker dreigde eerder al met een dierrechtensysteem. Waarschijnlijk is dat niet nodig, Bleker weet zich namelijk gesteund door de zuivelindustrie, de NZO. Die kiest in eerste instantie ook voor een vrijwillige aanpak, maar als de melkveehouderij in de loop van 2011 en 2012 geen resultaten boekt, zal de zuivelindustrie haar ver-

antwoordelijkheid nemen. Mogelijke maatregel is dan om eisen te stellen aan de diervoederleveringen via de leveringsvoorwaarden van melk.

Een definitief besluit hierover neemt NZO gezamenlijk met LTO, Nevedi en de overheid. Flipsen: 'De klok tikt, het is vijf voor twaalf. In 2012 moeten we echt resultaten laten zien. Fosfaatreductie via het voerspoor is verreweg het simpelst en het goedkoopst. Op bedrijfsniveau komt het fosforarmer voeren neer op enkele honderden euro's per jaar. Dat is een lachertje vergeleken bij reductie via mestverwerking.'

Steeds meer melkveehouders gebruiken fosforarm krachtvoer

Bert Bohnen, Studiedienst Boerenbond: 'Fosfaat nog niet beperkend'

Met de invoering van de nieuwe mestwetgeving MAP 4 is het voorbije jaar de norm voor fosfaatbemesting aangescherpt in Vlaanderen. 'In Vlaanderen bestaat momenteel nog een relatief hogere norm voor fosfaatbemesting dan in Nederland', verheldert Bert Bohnen, werkzaam bij de Studiedienst Boerenbond. Momenteel geldt een fosfaatsnorm van 95 kg per hectare per jaar voor gemaaid grasland, 90 kg voor be-

graasd grasland en 80 kg voor mais. 'In 2011 en 2012 is de norm licht gezakt. Vanaf 2013 gaat de norm voor fosfaatbemesting voor een aantal teelten verder omlaag. Het probleem van de fosfaatbemesting wordt acuter: hoogproductief melkvee zal op de grens zitten, maar voorlopig wordt fosfor nog niet de beperkende factor in de mestwetgeving.' Als de normen in 2015 verder zakken, kan dat veranderen. 'Het

kan zijn dat met het volgende MAP de discussie over fosfaat opkomt.'

Bohnen wil niet op de feiten vooruitlopen. Hij wijst op een belangrijk verschil tussen Nederland en Vlaanderen. 'In Vlaanderen wordt het gebruik van fosfaat op bedrijfsniveau bekeken en niet per perceel. Het betekent dat we het totaal aantal hectares mais en gemaaid en begraasd grasland mogen samentellen voor de plaatsing van fosfaat.'